

KAROLÍNA LIŠKOVÁ

Josef

KLÍMA

TVÁŘÍ V TVÁŘ ZLOČINU

Josef

KLÍMA

TVÁŘÍ V TVÁŘ ZLOČINU

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Copyright © Josef Klíma, 2025

Text copyright © Karolína Lišková, 2025

Cover photo © David Neff, 2025

Cover design © Daniel Pocar, 2025

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-6656-7 (pdf)

KAROLÍNA LIŠKOVÁ

Josef

KLÍMA

TVÁŘÍ V TVÁŘ ZLOČINU

TALK

Obsah

JEŠTĚ ŽIJU! (ÚVODEM)	5
1. KAPITOLA OSUD NA AUTOPILOTA	7
2. KAPITOLA PRVNÍ VRAŽDA JE ZLOM	17
3. KAPITOLA MÁME ZLO V GENECH?	35
4. KAPITOLA KAJÍNEK – IDOL Z VALDIC	43
5. KAPITOLA POHŘBENÉ TAJEMSTVÍ	59
6. KAPITOLA KOUZLA ZAČÁTKŮ	67
7. KAPITOLA ŠKOLA, SEX A ROKENROL	85
8. KAPITOLA SPOJILA JE MUZIKA	97
9. KAPITOLA MUSÍ TO BEJT PRAVDIVÝ A ZÁBAVNÝ!	101
10. KAPITOLA JAKO BALÓN, KTERÝ SE UPUSTÍ DO PUBLIKA	119

11. KAPITOLA	
TÉMA PŘIDĚLENÉ ŽIVOTEM	
A PÁNEMBOHEM	133
12. KAPITOLA	
ASIJSKÉ „SAJA NO. PAJA NO.“	143
13. KAPITOLA	
GOOD BYE, AMERICA!	159
14. KAPITOLA	
ZAČÁTEK DEVADESÁTEK	
A ZÁHADA PÍSECKÉ MADONY	177
15. KAPITOLA	
NEJLEPŠÍ CHLAP MÝHO ŽIVOTA!	201
16. KAPITOLA	
TADY ZMÁČKNI, TAMHLE STŘEL!	207
17. KAPITOLA	
JEHO VÍRA V PŘÍBĚHY JE SILNÁ	217
18. KAPITOLA	
VÁLKA POLICAJTŮ – TANGO A CASH	225
19. KAPITOLA	
JEDEN DEN GAMBLEROVA ŽIVOTA	237
20. KAPITOLA	
PODVODNÍK NAD VŠECHNY PODVODNÍKY	249

21. KAPITOLA	
NEPOMÁHEJ MI A TOČ!	261
22. KAPITOLA	
NEJTEMNĚJŠÍ A NEJSMUTNĚJŠÍ PŘÍPAD	271
23. KAPITOLA	
BOŽSKÁ I PEKELNÁ PŘÍBRAM	283
24. KAPITOLA	
NEDOTKNUTELNÍ:	
KREJČÍŘ, MRÁZEK, BĚLA A TI DALŠÍ	297
25. KAPITOLA	
JEN OSUD POKORNĚ PŘIJMOUT	311
26. KAPITOLA	
JE DOSLOVA ALERGICKÝ NA ŠKODNOU!	323
27. KAPITOLA	
SCHODY K MOCI, BOHATSTVÍ I DOŽIVOTÍ	327
28. KAPITOLA	
BLUES O PŘEVŤELENÍ	341
DOSLOV	
MUSÍŠ DO TOHO JÍT UPŘÍMNÝM SRDCEM!	351
REJSTŘÍK	355

Ještě žiju!

(ÚVODEM)

Tato kniha by nevznikla, kdyby se na jejím začátku nesešly dvě věci. Nejdřív mě oslovila moje bývalá kolegyně z pořadu *Očima Josefa Klímy* Karolína Lišková, že by o mně ráda napsala knížku. Karolína byla šikovná jako televizní reportérka a i její předchozí knižní portrét byl úspěšný. Jenže spisovatelé jsou na psaní knih hákliví, až ješitní.

Proč mám o sobě nechat psát někoho jiného, když si to můžu napsat sám? vrtal mi v hlavě červíček. Ostatně – už v minulosti jsem dvě knihy o sobě a o práci reportéra vydal. První, *Život reportéra*, v roce 1996, kdy jsem si myslel, že už toho moc nového neprožiju, protože tzv. devadesátky byly daleko dramatičtější než celý můj předchozí život. Druhou, *Vlastníma očima*, v roce 2009, kdy televize Nova poprvé zrušila pořad *Na vlastní oči* (a kdy jsem zjistil, že ta první kniha je ničím v porovnání s tím, co jsem prožil

doted'). Ale byly už dávno vyprodané, zmizely na skládce, kam se vyvážejí slova a myšlenky.

Ano, přišla chvíle pro třetí knihu mého života. Bilanční, protože jsem sám cítil, že se má reportéřská dráha uzavírá. Ale tím spíš bych si ji měl napsat sám.

A v téhle situaci mi lékaři oznámili, že mám rakovinu. Malé, úspěšně vyoperované mateřské znaménko se stalo mým prokletím. Nevěděl jsem, co bude dál, tak jako to neví asi nikdo, komu podobnou zprávu oznámí. Jestli mi zbývá několik měsíců, nebo let, jestli je prožiju v útrapách a po špitálech, nebo ještě alespoň zčásti ve formě, schopen dokončit to, co dokončit chci.

Karolína Lišková se mi v téhle souvislosti najednou jevila jako posel Prozřetelnosti. Kdybych už jen bezmocně ležel, mluvit na záznam snad ještě svedu. Takže můžeme začít. Ještě žiju.

Josef Klíma, leden 2025

1. KAPITOLA

Osud na autopilota

Koukám, že ses úředně narodil 19. března 1951.

Podle občanky sice ano, ale ve skutečnosti jsem přišel na svět buď v neděli 18. března ve 23:55, nebo v úterý 20. března pět minut po půlnoci. Rodiče věděli, že se mám narodit někdy okolo devatenáctého. Chtěli mi dát jméno Josef po tátovi, abych slavil narozeniny a svátek v jeden den. Jenže to těsně nevyšlo. Z vyprávění vím, že matka přemluvila lékaře, aby zfalšoval zápis a v dokumentaci můj porod o pět minut posunul tak, abych měl datum narození 19. března.

V životě se občas hodí znát přesné datum a čas narození. Některé tajemné mystické systémy, třeba

astrologie, se o ně opírají. Nezkoušel jsi tu záhadu někdy rozluštit?

Zkoušel. Před lety jsem se seznámil s českým astrologem Petrem Messanym, který pořádal seance pro přátele v domě na pražské Výtoni, kde jim vykládal horoskopy. Tehdy mě tam vzal kolega z kapely Pavel Půta, který mu tam hrál. Messany mi udělal dva horoskopy – jeden na 18. března a druhý na 20. března. Ten na dvacátého na mě sedí mnohem lépe, a proto si myslím, že jsem se narodil 20. března v 0:05.

Kdybys byl narozen osmnáctého, což tehdy připadlo na neděli, byl bys nedělníátko – a ta prý mívají v životě kliku. Věříš na věci mezi nebem a zemí?

Věřím v jejich kombinaci. Kromě postavení hvězd mohou hrát roli i další faktory, jako je jméno, datum narození nebo osobní číslo. Jakýsi neopakovatelný kód, podobně jedinečný jako otisk prstů.

Jsi fatalista? Věříš, že máme osud někde dopředu napsaný?

Ještě za komunismu jsem se věnoval buddhismu. Je mi blízký, protože je to mírumilovné náboženství, vlastně spíš filozofie, bez Boha a válek, které by se ve jménu víry vedly. Během svých cest jsem se v jednom buddhistickém klášteře, kde jsem nějaký čas strávil, utvrdil v přesvědčení, že mnoho věcí je už napsáno a jen máloco můžeme změnit. Ale přesto můžeme. Jedno indické moudro říká, že i rozhodnutí mravence může ovlivnit pohyb hvězd. Ne vždy, jen

za určitých konstelací. Nikdy nevíš, který krok mravence spustí řetězec událostí, jež nakonec pohnou vesmírem. To je v podstatě efekt motýlích křídel: i zdánlivě bezvýznamná epizoda může změnit běh celku. Kosmonautovi se na botu přilepí motýl, odnese ho na Mars – a tam se rozvine život. Začne se psát nový příběh.

Snažil ses někdy vzdorovat osudu?

Šel jsi hlavou proti zdi?

Ne, mně je blízký hinduistický fatalismus. Padá-li na tebe z páteho patra květináč, pokusíš se uhnout. Ale pokud je ti souzeno, aby tě trefil, většinou si ani nevšimneš, že už letí. Jsem zastánce aktivního fatalismu – člověk jedná, ale zároveň se snaží smířeně přijmout, co má přijít. Prostě program osud nastavený na autopilota.

Když jste v roce 2009 končili s pořadem Na vlastní oči na Nově, našel jsi při úklidu stolu tajemný vzkaz od neznámé vědmy. Psala, že roky s devítkou na konci pro tebe znamenají uzavření určité etapy, zatímco roky končící nulou přinášejí nové začátky. Měla pravdu?

Nevím, ale přesvědčil jsem se o tom několikrát. A taky mi vědma ve vzkazu nastínila, že proti osudu stejně nic nenačínám. A uprostřed dekády mám ještě čísla drobných, ne tak významných změn. To jsou čtyřky a pětky.

Jaké byly tvé devítkové, „uzavírající“ roky?

Jeden z významných zlomů v mém životě se odehrál v roce 1969, ještě před maturitou. Atmosféra ve společnosti sice houstla, ale studenti mohli za určitých okolností stále vycestovat na brigádu do zahraničí. Já měl jet v září do Anglie na sběr jahod. Zvažoval jsem, že bych tam zůstal, protože jsem viděl, jak to tady jde všechno do háje. Jenže moje tehdejší o devět let starší přítelkyně Jana, s níž jsem ještě nebyl ženatý, zjistila, že je v jiném stavu. Ani jeden z nás na dítě nebyl připravený. V té době bylo velkým problémem podstoupit potrat, když k tomu nebyly zdravotní důvody. Muselo se to zdůvodňovat před zvláštní komisí. A protože jsem nechtěl, aby se o tom dozvěděli moji rodiče, svěřil jsem se své sestře. Byla o patnáct let starší, žila v Jaroměři, dělala sociální pracovníci na ONV a měli jsme spolu skvělý vztah. Šla se mnou ke komisi jako můj starší zástupce. S Janou jsme tam museli skládat účty a vysvětlovat postarším nakyslým bábám z uličního výboru a ROH, proč se ještě necítíme připraveni stát se rodiči.

Jak to dopadlo?

Do Anglie jsem neodjel a Jana šla nakonec na potrat. Dnes však věřím tomu, že kdyby tehdy nebyla v jiném stavu a já odjel, můj život by se odvíjel úplně jinak. Jsem přesvědčený o tom, že z ciziny bych se už nevrátil. Emigroval bych. Možná bych dnes žil v Kanadě. Seděl u krbu, měl tři děti a dělal něco úplně jiného. Jenže jsem zůstal. Vzhledem k tomu, co všechno jsem pak dělal tady, kvůli čemu mě dnes zná většina národa a jaký život jsem prožil, to vlastně bylo správně.

V lednu 2009 tě při stříhání reportáže o Mrázkovi přepadla srdeční slabost. Novinářům jsi tehdy popisoval, že ses vůbec nemohl nadechnout a bylo ti zle. Stres z předchozích měsíců a let si vybral svou daň hned na začátku roku, který měl být ve znamení neúprosné devítky. Bylo ti osmapadesát. Co ti běželo hlavou, když ti lékaři v IKEMu oznámili, že jsi přežil infarkt? Měl jsi strach o život? Vyděsilo tě to?

Dodnes mi doktoři píšou do papírů, že jsem tehdy měl infarkt, ale já si to nemyslím. Nic dalšího se mnou nebylo a druhý den mě pustili domů. Doporučili mi, že můžu dělat všechno, ale jen tak napůl, rekreačně. Tenkrát to, že jsem na smrtelné posteli, trochu nafoukli novináři z bulváru. Začali se mi ozývat kolegové, které jsem léta neslyšel, s obavami v hlase. Třeba J. X. Doležal, zda se o mě má kdo postarat. Dokonce mi poslal hlasovou zprávu i příbramský boss, o němž jsem točil pár reportáží, a ne zrovna lichotivých. Přál mi hodně zdraví. Když jsem mu odpověděl, že se mi v srdci nahromadili všichni ti zločinci, které jsem za ta léta potkal, odepsal, že to komentovat nebude.

Šel jsi pak trochu do sebe?

Ano, mělo to své pozitivum. Hulil jsem padesát cigaret denně. Na operačním stole během vyšetření, když mi zaváděli tepnou od zápěstí hadičku s kamerou až do srdce, jsem intenzivně přemýšlel, co budu dělat, abych neumřel. A když jsem pak nad sebou na monitoru viděl záběry svého tlukoucího srdce, ptal jsem se v duchu: *Panebože, co mám dělat, abych neumřel? Přestanu kouřit!* A tentokrát jsem to vzal smrtelně vážně.

Přestal jsi?

Ano, ze dne na den. Pamatuju si, že jsem si v popelníku v autě schválně nechal vajgly, aby mě provokovaly, aby to pokušení bylo ještě silnější. Chtěl jsem si dokázat, že mám dost silnou vůli na to, abych dosáhl toho, o co jsem se předtím několikrát marně pokoušel. Nebylo to snadné, já jsem v podstatě jako kuřák držel nad vodou Kutnou Horu! A během jednoho dne jsem přestal. Z padesáti cigaret byla nula. A když jsem na ně dostal chuť, cucal jsem hallsy. Denně jsem vycucal asi dvacet silných mentolových bonbónů. Bylo mi špatně, zkazil jsem si žaludek, ale byl jsem na sebe hrdý, že jsem s cigaretami skoncoval.

Kolikrát jsi balancoval na hraně života a smrti?

Několikrát. Poprvé kolem mě prošla smrt ještě v dětství. Jako dítě jsem byl často nemocný. Trpěl jsem na bronchitidy. Jednou v létě, když mi byly asi čtyři roky, se schylovalo k bouři. Vzduch byl těžký, dusno k padnutí. V domě jsme měli otevřené okno, dveře do chodby i vchodové dveře ven. Matka stála u plotny zády ke dveřím. Vařila oběd. Ležel jsem v kuchyni v postýlce a najednou vidím, jak se dveřmi vplazila dovnitř světelná koule, pomalu prošla asi metr ode mě a průvanem zase vylezla ven otevřeným oknem. Byl to pro mě silný zážitek, který mi uvízl v hlavě. Ta představa se mi v životě často vracela. Až po letech jsem pochopil, že to byl kulový blesk. Stačilo tak málo a mohli jsme být s matkou mrtví. Jako dítě jsem to však ještě nechápal. Nepřišlo mi to divné ani děsivé. Tehdy jsem byl blízko smrti, ale prošlo to kolem mě, minulo mě to a nevíšelo si mě to.

Podruhé, v osmašedesátém, byla smrt ještě o kousek blíž. Jak se to tehdy semlelo?

Bylo 20. srpna 1968 a s kamarádem, vynikajícím houslistou, muzikantem a kolegou z kapely Honzou Hrubým jsme seděli v hospodě v Dobřichovicích. Udělal si ze mě legraci a já se naštvál. Druhý den ráno mě ale probudil hlas z rádia. Dodnes si živě pamatuju, jak hlásili, že Prahu obsadili Rusové. Okamžitě jsem se oblékl a běžel to říct Honzovi. Nevěřil mi, myslel si, že si z něj dělám srandu, abych mu to vrátil. Nakonec jsme se dali dohromady ještě s naší kamarádkou Dadkou, která si vzala auto od mámy, a vyrazili jsme za jejím bratrem na Ruzyni, kde byl na vojně. V kasárnách se nic nedělo. Courali jsme po Praze, potkávali zaskočené lidi. Poslouchali jsme řeči v hospodách, že to dopadne jako s Mnichovem. Naráželi jsme na ruské tanky, které blokovaly mosty. Snažili jsme se vojáky přemlouvat, ať se vrátí. Že tady není žádná kontrarevoluce, jak tvrdí jejich propaganda. „Ať táhnou, odkud přišli, Rusáci!“ Oni ale vůbec nevěděli, kde jsou. Většinou to byli kluci s mongolskými rysy, zřejmě někde z asijských republik. Nakonec jsme se s Honzou a s Dadkou odpoledne ocitli u Muzea, kde explodoval muniční vůz.

To zní dost děsivě.

Bylo to děsivé. Bouchala munice. Spoustu čumilů kolem. Jako by byli zhypnotizovaní. Zírali na to, co se děje. Občas někdo bolestí zařval. Jezdil tam malý fiatek s lékařským znakem za předním sklem. Řidič vždycky naložil zraněného a odvezl ho do nemocnice a zase se vrátil. Ale další lidé se k místu znovu přibližovali, jako by nechápali, jaké nebezpečí jim hrozí. Hlava mi to vůbec nebrala. Nakonec jsme se dostali až na Vinohradskou třídu, poblíž rozhlasu.

Stáli jsme na rohu Španělské ulice, kde tenkrát fungoval obchod s nábytkem. Výlohy už byly rozbité. Najednou začaly sjíždět tanky z kopce od rozhlasu. Byl to šílený rachot, prach a smrad z nafty. Dav se začal hrnout a tlačit do vymlácených výloh, aby se před tou obrněnou kavalérií schoval. S Honzou a Dadkou jsme to stihli jen tak tak. Ale už na nás zbylo místo jen venku v první řadě. Stál jsem u sloupu z umělého mramoru. Tanky projely, a když opadl prach, najednou jsme s hrůzou zjistili, že do sloupu vedle mě je zavrtaných několik kulek po střelbě z kulometu. Jen pár centimetrů od mého ramene! Zatímco mě kulometné střely nějakým řízením osudu minuly, dívka o kousek dál takové štěstí neměla. Nějací lidé vynášeli její zakrvácené bezvládné tělo a pak přes ni přehodili státní vlajku. Tohle ve mně zůstalo hodně dlouho. Mokrát jsem si říkal, když jsem později dělal věci, které byly o hubu, že jsem tehdy mohl přijít o život. Co když to ale k něčemu bylo, že jsem tady zůstal? Možná jsem byl ušetřen právě proto, abych mohl později dělat jiné nebezpečné a riskantní věci, které měly svůj smysl. Abych mohl sloužit – když to řeknu hodně pateticky – dobru. A možná proto nade mnou Pánbůh dál drží ochrannou ruku. Aspoň tomu věřím.

Stalo se ti potom ještě někdy, že jsi byl tak blízko smrti?

Další taková situace mě potkala v pětáosmdesátém v Barmě. S kamarádem fotografem Oldou jsme tehdy procestovali Indii, Bangladéš, Nepál, Barmu a Thajsko – pět měsíců na cestách. V Barmě vládla zvláštní kombinace komunismu a buddhismu. Režim byl tvrdý, všechno bylo přísně hlídáno, ale buddhismus fungoval aspoň navenek stejně svobodně jako v sousedním Thajsku. Tehdy jsme dostali pouze

týdenní vízum. Bylo jasné, že pokud ho překročíme, půjdeme do vězení. A barmské vězení znamenalo pro Evropana jako já jediné – že tam navždy zmizím. Naše cesta vedla na sever, do Mandalaje, kde se nachází nejpozoruhodnější knihovna, jakou jsem kdy viděl. Každá stránka posvátného buddhistického textu je tam vytesaná do kamene, což dohromady vypadá jako nekonečný hřbitov – přes sedm set mramorových desek. Fascinující místo! Měli jsme přesně spočítané, že o půlnoci nasedneme na vlak, ráno budeme v Rangúnu a v poledne letíme posledním letadlem do Thajska. Avšak když jsme dorazili na nádraží, čekalo nás nemilé překvapení. Všude byly mraky lidí. Nástupištěm se nesla podivná směs vůní koření a přepáleného oleje ze stánků, kolem nichž proudily davy lidí se svými zavazadly. Napadlo mě: „Jak se asi dostaneme do vlaku?“

Když konečně dorazil rangúnský expres, už z dálky bylo znát, že je nacpaný k prasknutí. Dav z perónu se na něj vrhl, ale okna i dveře zůstaly zavřené. V tu chvíli mi bylo jasné: *Nestihneme to! Vyprší nám víza, půjdeme do vězení a tam zmizíme.* Olda byl akční, vždycky zastával názor, že každá situace je řešitelná. A já jsem k tomu s nadsázkou dodával: „Některá jen sebevraždou.“ Stál bych tam dodnes, ale on ne. Odhodlaně zabouchal na zavřené okno, zvědaví Barmánci ho po chvíli opatrně stáhli dolů. Olda neváhal – odstrčil je, protlačil oknem dovnitř svůj bágl, vyšvihl se za ním, otočil se a podal mi ruku. Udělal jsem to samé. Dostali jsme se do vlaku a stihli jsme i letadlo.

Jednou jsi málem přišel o život za volantem.

Jak k tomu vlastně došlo?

Před patnácti lety jsem se vracel z Letohradu, kde mi Klub autorů literatury faktu udělil Cenu Egona Erwina Kische za

knihu *Vlastníma očima*. Když jsem ale zjistil, že mezi oceněnými je in memoriam i bývalý komunistický prezident Ludvík Svoboda za svůj *Deník z doby válečné*, zvedl jsem se a šel jsem cenu na pódium vrátit. Z principu. Vzpomínám si, jaký to tehdy vyvolalo rozruch – polovina sálu mi tleskala a říkala: *Máme obrovský respekt, že jste měl odvahu to udělat!* Druhá polovina supěla: *Co si ten Klíma o sobě myslí?!* Ten večer jsem se vracel do Prahy. Rovná silnice, tma... Předě mnou jel autobus, zatímco hodně v dálce jsem viděl dvě malá světla protijedoucího auta. Rozhodl jsem se autobus předjet. Vyjel jsem do protisměru... a najednou se ke mně ta světla zdálky začala strašně rychle přibližovat.

Sešlápl jsem plyn skoro až na podlahu, ale autobus rychlost neubral. Najednou mi došlo, že nemám šanci – dopředu to nestihnu, zpátky taky ne. Bylo mi jasné, že se srazíme a že se zabiju. Mám za sebou statisíce najetých kilometrů a spousty nepříjemných situací, ale fyzikálně se srážce nedalo vyhnout. Nebylo možné, abych přežil. Ocitl jsem se v pasti.

***Jen když o tom mluvíš, mám z toho mrazení v zádech.
Co ti v ten okamžik proběhlo hlavou?***

Paradoxně jsem byl úplně klidný. Prostě jsem věděl, že umřu. Nebyla žádná panika, žádný strach – jen jsem to přijal. Instinktivně, když už se světla přiblížila téměř ke mně, jsem prudce trhl volantem a pokusil se udělat myšku zpět do svého pruhu. Jako zázrakem jsem se dostal před autobus. Dodnes jsem však přesvědčený, že mi Pánbůh dal vteřinu navíc. Kdyby čas běžel normálně, už bych tu nebyl. Otázka je, kdy mi ji zase vezme zpátky.

2. KAPITOLA

První vražda je zlom

*Přední český psychiatr profesor Cyril Höschl
v rozhovorech občas připomínal myšlenku
spisovatele Alexandra Solženicyna, že hranice mezi
dobrem a zlem prochází srdcem každého z nás.
Schopnost konat dobro i zlo má v sobě každý člověk.
Záleží na něm, jakou cestou se vydá. Věříš na boží
mlýny? Na karmu? Na to, že zlo se lidem vrátí?*

Zase se vrátím k buddhistickému pojetí. Žádný čin se neztratí, dřív nebo později se vrátí ke svému původci.

***Vzpomněl sis na to i ve chvílích, kdy ses díval do očí
kriminálům, gangsterům a vrahům?***

Ne, ale celý život se tím podvědomě řídím. A pak je tu ještě jedna věta, kterou si často připomínám. Údajně ji řekl Josef Čapek: *Zlo nevymýtíš, ale musíme křičet: „Pozor, zlo!“ Aby to zlo nemělo tak lehké.* Tahle slova mi pomáhala překonávat krize, zejména ve chvíli, kdy jsme odhalili něco závažného, natočili k tomu několik reportáží, vysílali jednu za druhou... A nic se nepohnulo. I když jsme na to tlačili, přestože bychom jako novináři vychovaní podle školy BBC neměli. Děni bychom měli sledovat jen chladným zrakem a s odstupem. Měli bychom jen upozorňovat na nešvary a nechat jednat policii a soudy... Ale když se nic nedělo a oni se toho nechytli, začala nás veřejnost tlačit do pozice vyšetřovatelů, takže jsme se začali stávat strannými – protože jsme stranili spravedlnosti. S Čapkovou větou jsem si ale uvědomil, že mým úkolem je křičet: „Pozor, zlo!“ Nic víc. A přesto to není málo. Možná budu působit jako staromilec, ale pořád věřím, že svět by měl fungovat poctivě.

***Podívejme se na některé případy, kterým ses
věnoval. Kauza z devadesátek, která svou
závažností, brutalitou a zvržeností nemá obdoby,
byly orlické vraždy. Z Orlické přehrady vytáhli
policisté 14. července 1995 podezřelý sud a v něm
lidské ostatky poleptané louhem. Rozběhl se kolotoč
zatýkání hlavních podezřelých. Jak ses k případu
dostal?***

Zpočátku jsem orlickou kauzu nesledoval, protože to bylo pro zpravodajce. Televize Nova ve zpravodajství odpálila záběry policistů a potápěčů a jejich manévry, jak prohledávali

dno Orlické přehrady. To vyvolalo obavy u vyšetřovatelů, že by mohla být celá akce ohrožena a že pachatelé začnou mazat stopy. Do této fáze jsem se nezapojoval. Až když orlické vrahy chytli a odsoudili, začalo mě zajímat, jak se lidská osobnost může změnit natolik, že člověk překročí hranici lidskosti.

Soudní proces s pěti obžalovanými – Ludvíkem Černým, Karlem Kopáčem, Vladimírem Kunou, Petrem Chodounským a Irenou Meierovou – začal v prosinci 1996 a definitivní verdikt padl o rok později. Tobě na jaře 1997 v pankrácké věznici poskytl otevřený rozhovor jeden z hlavních aktérů Karel Kopáč – mozek gangu.

Ano, souhlasil s tím, že mi poskytne velký rozhovor, ovšem pod podmínkou, že ho nesmím natáčet na kameru. Unikátní to bylo v tom, že do té doby se k němu žádný novinář nedostal. Rozhovor jsem pak publikoval v časopise *Koktejl*.

Jak na tebe působilo, když jsi procházel chodbou pankrácké věznice? Nejímala tě hrůza?

Nešlo o moji první ani poslední návštěvu věznice jako novináře. Konkrétní pocit si už nevybavím. Vězení mě ale nikdy nedeprimovalo – paradoxně jsem se tam cítil bezpečně. Horší bylo, když jsem se měl s nějakým kriminálníkem sejít u benzínky v jedenáct večer. Tam šlo o mnohem větší riziko.

Jakou měl Karel Kopáč minulost?

Ještě před revolucí měl úzké vazby na veksláky, dělal jim ochranku při prodeji bonů. V roce 1990 byl přijat k Útvaru rychlého nasazení (URNA), po čtvrt roce sice odešel, ale leccos se tam naučil. Pak dělal vyhazovače z nočních klubů, trénoval bojové sporty a později se stal ideologem celé zločinecké skupiny, která se mrtvých těl zbavovala tak, že je rozčtvrtila, nacpala do sudu s louhem a pak je shodila z mostu a potopila na dno Orlické přehrady. Svou mimořádnou krutostí vešly orlické vraždy do dějin jako jeden z nejtemnějších a nejotřesnějších případů v historii české kriminalistiky.

Proč oběti shazovali právě ze Žďákovského mostu?

Kopáč to tam znal. Kdysi museli v rámci policejního výcviku v těch místech slaňovat. Věděl, že hloubka tam dosahuje padesáti metrů a že tehdejší běžné policejní potápěčské vybavení nebylo na takový ponor dostatečné. Zdálo se, že jeho plán je naprosto neprůstřelný a že těla nikdy nevyzvednou. Přepočítal se.

Byl Kopáč sígr od dětství?

Ještě před návštěvou ve věznici jsem se setkal s jeho bývalou učitelkou ze základní školy. Vyprávěla mi, že hezky zpíval a maloval. Když jsem to pak zmínil Kopáčovi, usmál se a povídá: „Dokonce jsem v šesté třídě vyhrál knížku jako nejhodnější žák... A pak jsem zvlčel.“

Jak se Kopáč dostal k bojovým sportům a ke karate?

Prý se do něj úplně zbláznil během vojny. Nešlo mu jen o techniku, chtěl proniknout i do filozofie, ze které karate vychází. Vyprávěl, že se učil japonsky, četl knížky o zen-buddhismu a toužil žít jako mniši z asijských klášterů.

On, chladnokrevný zločinec? Vždyť už před orlickou kauzou měl za sebou konflikt se zákonem. Když dělal vyhazovače v baru, dostal trest za ublížení na zdraví. Jak to komentoval?

Tvrdil, že z nočního podniky vyhodil „nějakého ožralého komunistického synka“, ale po převratu jako vyhazovač skončil. Pro *Koktejl* mi to popisoval svérázně: „Nikdy jste nevěděl, kterej vožrala na vás ve vzteku vytáhne kvér. Šel jsem radši k URNĚ.“

I odtud brzy odešel. Proč?

Prý brzy pochopil, že šlo o romantický omyl. Myslel si, že se v URNĚ zdokonalí v karate, ale zjistil, že toho umí víc než samotní instruktoři. Doufal také, že si slušně vydělá, jenže místo toho se prý začalo mluvit o rušení útvarů a bylo jasné, že nikdo z nich přidáno nedostane.

Kdy mu poprvé probleskla hlavou myšlenka na vraždu?

Kopáč se do galérky dostal doslova ze dne na den. Nějací bratři Novákové hledali ochranku, někdo jim doporučil

jeho. Najednou se ocitl v prostředí, kde se kšeftovalo se zbraněmi, s holkami, s kradeným zbožím... kde se vekslovalo a peníze tekly proudem. Začal vydělával ohromné sumy. „Dovedete si představit, že někdo měl za komunistů třicet, padesát tisíc měsíčně?“ zeptal se mě, a aniž bych mu cokoli odpovídal, pokračoval: „Taky jsem ve volném čase ležel v Panorámě... Kolem holky... Míval jsem i čtyři za den. A pak si říkáte: jedna vražda – a budu mít sto tisíc za chvíli.“

Je to hrozné, ale údajnou motivací gangu prý byl finanční zisk. Když jsem před třemi lety dělala rozhovor pro časopis Téma s režisérem Jiřím Svobodou, který na motivy orlických vražd natočil film Sametová vraždi, zmínil se o tom, že Kopáč a spol. měli představu, že v tom budou velké peníze. Ty v tom nakonec nebyly. Režisér mi tehdy říkal: „Když to srovnáte s miliardovými zločiny s lehkými topnými oleji, byly to směšné částky. Za první vraždu veksláka, který pak skončil na dně přehrady zabalený v pletivu, získali asi 800 000 korun. Přitom Kopáč se v té době podílel i na výměně německých marek přes polské zloté na české koruny. Kdyby u toho zůstal, vydělal by si mnohem více a neměl by na rukách krev.“ Ty sis taky kladl otázku, jestli jim ten krvavý byznys stál za to?

Ano, i já jsem si tehdy říkal, kolik vražd bylo spácháno za směšně málo peněz. Celkem pět vražd během dvou let, zisk okolo tří milionů, tehdy to policie tak vyčíslila – a to vše pro pět pachatelů. I Kopáč mi řekl, že mu to za to nestálo. Litoval, že Černému nezabránil v prvním výstřelu: „Měl jsem mu dát pěstí rovnou v autě, ještě než vystřelil

na Katovského. Nevěřil jsem, že skutečně bude střílet. Vozili jsme veksláky pořád. Černý furt žvanil, jak bude střílet, ale nikdy k tomu nedošlo. Byl to slaboch, zženštilec, proti mně nebo Katovskému třasořitka. Chodil sice taky do fitka, kde jsme se všichni poznali – ale zatímco my jsme opravdu makali, Černý vždycky víc žvanil. Myslel jsem, že si dělá srandu.“

První obětí orlických vrahů byl bývalý vekslák a podnikatel Aleš Katovský. Kopáč se s ním seznámil ve fitcentru Tyran v pražském Podolí a dělal mu ochranku. Podle pozdější výpovědi byl Katovský zastřelen Černým – nečekaně, znenadání, ze zadního sedadla během jízdy autem. Tělo oběti zabalené v drátěném pletivu skončilo na dně Orlické přehrady.

Tehdy jsi směřem ke Kopáčovi poznamenal: „Říká se, že první vražda je zlom.“ Ptal ses ho, jestli to pak už bylo lehčí. Co ti odpověděl?

On to viděl jinak. Rozvyprávěl se o tom, že právě druhá vražda pro něj byla mnohem horší. Tentokrát to totiž připravili dopředu. Vzpomínal, jak čekal, až přivedou Lipovce do sklepa. Povídal: „Bylo to jako z hororového filmu. Blbej pocit.“

Režisér Svoboda se mi také zmínil o tom, že u druhé oběti, kterým byl právě Leorent Lipoveci, nešlo ani tak o peníze, jako o mstu, kterou Kopáč nepřímo vykonal prostřednictvím Černého. Režisér v Téma popisoval: „V nové budově Národního divadla byla ve třetím patře kavárna, kde pracoval jako šéf Kosovský Albáнец Lipoveci. Sestra Kopáče vyjednala, že by tam

mohla dělat servírku Kopáčova přítelkyně. Byla to krásná holka a Lipoveci si na ni dovoľoval, patrně si dělal i nějaké sexuální nároky. Ona ho odmítla a on se jí pomstil tím, že ji obvinil z krádeže peněz z pokladny. Když se to dozvěděl Kopáč, rozhodl se, že ho potrestá. Orlický gang věděl, že Lipoveci shání zbraně. Nabídl mu pistole a vylákali ho do sklepa v Rudné u Prahy, kde ho Černý zezadu zastřelil. Kopáč i další kumpán Vladimír Kuna pak nezávisle na sobě vyprávěli, že když Černý Lipoveciho zastřelil, vyskočil, udělal čertíka a vykřikl: „To jsem ale čtverák!“ Kopáč mi líčil, že to bylo i na něj silné kafe a že se začal sám Černého bát.“ Měl ale vůbec Kopáč, přezdívaný jako ze sicilské ságy – Karlos, někdy strach? Přiznal se ti?

Asi ano. Ale nečekej žádné filozofické úvahy o vině a trestu. Když jsem se ho zeptal, kdy se bál, vybavila se mu scéna z první vraždy: „Když ten magor Černý zastřelil Katovské-ho za jízdy a on se zhroutil na volant, měl jsem co dělat, abych to uřídil. Bál jsem se, že se nabouráme.“ Uvažoval tímhle jednoduchým způsobem.

Také mi přiznal: „Když vozíte mrtvolu v autě, máte pořád strach. Co když se vybouráme? Co když nás náhodou zastaví policajti a všechno to praskne... Lipoveciho jsme nechali naloženého v sudu ve sklepe šestatřicet hodin – a když jsme ho chtěli odvézt na Orlík, zjistili jsme, že sud je horkej. Louh se začal vařit. Báli jsme se, že nám sud na autě exploduje. Pořád jsme měli nervy na špagátě.“

Byla to jednoduchá logika zločince, že se jim nepovede zločin nebo že je chytanou. Žádné pokání.

***Podle Svobody byl Kopáč klasický macho.
Jak působil na tebe?***

Jako jednoduchý člověk, který nemá žádnou duchovní nebo morální nadstavbu. Tihle lidé hlouběji o svědomí a podobných věcech neuvažují.

V rozhovoru mi režisér Svoboda líčil i okolnosti Kopáčovy nehody. Podle něj byl Kopáč zvyklý jezdit luxusním autem se silným motorem. „V lednu 1994 byl na narozeninové oslavě, patrně měl i trochu vypito, a pak si sednul za volant obyčejné škodovky. Ta byla méně odolná jeho technice jízdy a došlo k nehodě. Přitom si zranil páteř, přerušila se mu mícha a skončil na vozíku. Samozřejmě to zamávalo s jeho psychikou. Byl z toho velmi deprimovaný. Měl pocit, že ztratil v životě to, čemu přikládal velký význam, a že už jeho život nemá cenu.“ Tobě se svěřil, že dokonce uvažoval o sebevraždě, že?

Kopáč byl samolibý drsný materialista, miloval prachy, holky, bojové sporty a rychlá auta... Jezdil jako blázen. A ano, rychlá jízda se mu stala osudnou. Po bouračce na následky zranění ochrnl od prsou dolů a skončil na invalidním vozíku. Tehdy uznal: „Myslel jsem si, že můžu všechno, a na to jsem dojel!“ Chvilí na něj chlácholení doktorů, že se to zlepší, zabíralo. Ale když pochopil, že už nadosmrti bude připoutaný na vozíku, chtěl si sáhnout na život. Poznamenal: „Dávali všechno z mého dosahu: prášky, nože, nůžky... Všechno, čím bych si mohl ublížit.“

Údajně si psal deník. Zmínil se o tom?

Kopáč ochrnl v době, kdy se s kumpány dopouštěli vražd. Najednou měl čas přemýšlet a začal si psát deník. „Popsal jsem, jak to všechno bylo. Jenže, když to zjistili ostatní, zničili mi to. A já se začal bát, že mě zabijou.“ Jeho slova mi vůbec nešla na rozum. Nedávalo mi to logiku. Zeptal jsem se ho cynicky: „Chtěl jste se přece zabít sám?“

Odpověděl, že měl obavy, že by při tom ublížili i jeho družce. V noci se budil strachem, že mu někdo hodí granát do okna. Dokonce to chtěl řešit ještě jinak, paradoxně nabízel Černému peníze, aby ho zastřelil. Zadarmo by to prý neudělal. A i když později vyjednával s policií, chtěl mít jistotu, že jeho přítelkyně, kterou měl rád, bude v bezpečí a že se jí nikdo ze strany orlických vrahů nepomstí.

Nějaké city asi měl. Vyplynulo mi to i z povídání s režisérem Svobodou. Říkal, že vztah mezi Kopáčem a jeho přítelkyní byl velmi silný, a dokonce si vzpomněl na jednu situaci: „Když ho přivázela policejní eskorta na vozíku do soudní síně, první jeho pohled patřil jí. Na chvílku se mu na tváři objevil úsměv, pokynul jí rukou a ona mu zamávala.“

U Kopáče je to stejný paradox jako u velitelů koncentračních táborů, kteří milovali své děti. Krejčíř to vystihoval slovy: *Mám rád jen své lidi, jsem tu jen já a moje krev.* Ve svých zápiscích Krejčíř označoval ostatní za mršiny – za lidi, kteří si podle něj zaslouží přijít o všechno, protože jsou buď hloupí, nebo hajzlové. Svě „bílé koně“ si zavazoval tím, že jim v nouzi finančně pomohl, ovšem s podmínkou, že mu dluh vrátí. Nicméně ještě před splatností

na ně Krejčíř zatlačil: „Hele, vrať mi dvojnásobek. Nemáš? Tak odteď sloužíš mně.“ Kopáč měl k lidem stejný přístup.

Věřil Kopáč ve vyšší moc? Bral nehodu jako trest?

Ptal jsem se ho tehdy, jestli nepřemýšlel o tom, že možná existuje nějaká vyšší spravedlnost než ta pozemská. On se na mě pohrdavě podíval a povídá: „Myslíte víru v Boha? Boží trest? Co to je?“ pohrdavě se vysmíval. „Když někomu šlápnete na nohu v tramvaji, stejně dá facku někomu jinému. Blbost!“ Najednou zvážněl a povídá: „Když jsem se naboural na dálnici a ochrnul, napadlo mě, jestli to není boží trest, ale okamžitě jsem to zavrhnul – Černý a ostatní vraždili taky a nic se jim nestalo, žijou si v klídku dál.“

Litoval?

V rozhovoru litoval Katovského a pak svého švagra. Nakolik to myslel vážně, ale nevím. Podle mě byl příliš zahleděný sám do sebe. Naopak vyprávěl, kolik měli zakázek, slibovali jim statisíce za likvidaci nepohodlných lidí. Rozjeli vražedný byznys. Orlický gang byl podnik, ve kterém měl každý svou roli, fungovala mezi nimi dělba práce. Jeli by dál, kdyby... Kopáč v jednu chvíli ve věznici prohlásil: „Pochopte, my měli daleko více zakázek. Stačila fotka, půl milionu – a bylo to hotový. To, co jsme dělali, není nic zase až tak mimořádného. Je to novejšť života. Pokud tady nebude viset trest smrti jako velký strašák, budou si muset podnikatelé na tenhle novejšť zvyknout. Ty kšefty tu zbyly a spousta mladých kluků, co jsou schopný všeho, taky...“

Je to děsivé. Opravdu ho ani úraz nezměnil?

Možná mu hluboko v hlavě hlodal červíček svědomí. Nepřímo to vlastně potvrdil. Přiznal, že se mu vraždy v noci ve spaní vracely. Hlavně první oběť ze zavražděných, Katovský. Ptal jsem se ho: „A jak se vám vrací? To za vámi chodí ve snu?“ Zakroutil hlavou, že ne. „Takhle to vymýšlejí filmaři. Prostě jsem se v noci třeba vzbudil, nemohl jsem dýchat, studený pot, úzkost, tlouklo mi srdce, byl jsem vynervovaný. A i když jsem nevěděl, proč to je, tušil jsem.“

A pak se rozvyprávěl o Katovském: „Bylo mi divně, když jsem navštívil fitcentrum, kde visela jeho fotka, lidi se tam o něm bavili, vzpomínali na něj v dobrým a nevěděli, že já ho mám na svědomí.“

I vyšetřovatelka, která tehdy s Kopáčem strávila nejvíc času, mi říkala, že když ho vyslýchala, měla pocit, jako by se mu ulevilo, že ze sebe konečně může dostat všechno ven. Líčila mi tehdy: „Pachatelé většinou zapírají, on přiznával i to, co jsme nevěděli. Když přišla řeč na zbraně, s nimiž načerno obchodoval, sám mě zarazil: ‚Počkejte, vždyť já toho měl na svědomí daleko víc, než tvrdíte.‘“

Byl pro trest smrti?

Ano. Z výslechů jsem to věděl. Zeptal jsem se ho: „Proč jste pro trest smrti?“ Orličtí vrazi by ho totiž sami dostali, protože zavraždili pět lidí. Odpověděl mi: „Vy novináři, policajti, politici, soudci – vy to vidíte zvenku. Nevíte, jaké to je, když opravdu vraždíte. Nevíte, jak přemýšlí vrah. Neznáte jeho mentalitu. Dokud nad vámi visí strašák dvaceti pětadvaceti let v base nebo doživotí, pořád máte pocit, že se nic tak zásadního neděje, že život poběží dál. Sice ve vězení, ale může přijít amnestie nebo se vám podaří útěk...“

Kdežto kdyby nad námi visel špagát, zatraceně bychom si rozmýšleli, kolik lidí si můžeme dovolit zabít, abychom trest smrti nedostali.“

Trest smrti je pro vrahy strašák – odstrašující faktor. To mi potvrdil i husitský kněz Aleš Jaluška, který působil jako kaplan ve Valdicích a mezi těmi nejhoršími vrahy strávil přes dvacet let. Popisoval mi, jak mu jeden z nich řekl: „Hele, oběť sice už čuchá ke kytičkám zespoda, ale já? Já tu mám třikrát denně teplý jídlo, starají se o mě, mám postel a můžu koukat na televizi... Takže jsem si vlastně polepšil, ne? Jsem na tom lépe než on.“

Orlický gang pravděpodobně plánoval, že svou vražednou technologii posune ještě dál. Jak ses o tom dozvěděl?

Jsou to spekulace, ale vyplynulo mi to z rozhovoru se správcem jednoho objektu na pražské estakádě, co vede nahoru na Prosek. Ten mi v šestadevadesátém vyprávěl, že se Černý a Kopáč zajímali o ten objekt jako místo, kde by si mohli otevřít nějaký erotický podnik. Hlavně zkoumali, jak silná je odvodní kanalizační roura. Vzhledem k jejich minulosti si asi každý dokáže představit proč.

Přemýšlí všichni vrazi otrle, chladnokrevně, krutě, bezohledně a vypočítavě?

Všichni ne. Je spousta vrahů, kteří spáchají čin impulzivně, pod vlivem drog nebo alkoholu a později toho opravdu litují. Ale u spousty těch promyšlených vražd narazíš na absolutní cynismus. S podobným uvažováním jsem se setkal ještě mnohokrát. Mnozí z nich jsou opravdu pro trest

smrti a souhlasí s jeho zavedením. Je to pro ně noční můra. Zajímavé je, že řada z nich si přitom vůbec nepřipouští, že někoho zavraždili, ani když dostanou doživotí.

Jak to myslíš, že si to nepřipouští?

Buď jsou o své nevině skálopevně přesvědčeni, nebo realitu úplně vytěsní. Někteří dokonce svou vinu popírají tak dlouho, až tomu sami uvěří. A pokud je někdo nakonec přiměje podívat se pravdě do očí, často spáchají sebevraždu.

Vzpomeň si na nějaký konkrétní případ?

Ve Valdicích seděl vrah, který ubodal muže přímo pod kamerami městské policie. Nezpochybnitelný důkaz! U soudu promítali záznam, přesto tvrdil, že vraždu spáchali zelení mužičci z Marsu. Normální člověk by si myslel, že si dělá ze soudu legraci, ale on to myslel naprosto vážně. Taková interpretace reality vrahům umožňuje necítit vinu. Kdyby si opravdu přiznali, co udělali, museli by se vyrovnat se svým svědomím – a tak otrlí zase nejsou. Mnozí z nich pevně věří v princip *život za život*. Kdyby si plně připustili, že někoho zavraždili, museli by sami sobě přiznat, že si trest smrti zaslouží. Právě to jsou případy, kdy vězni stráví třeba řadu let za mřížemi, zdánlivě se s kriminálem sžijí, nikdo je nešíkanuje – a pak se z ničeho nic oběsí. Nikdo nechápe proč. Dost možná jim v momentě náhlého prozření dojde: *Skutečně jsem zabil člověka. A za vraždu má být trest*. A v tu chvíli si trest vykonají sami.

Myslíš, že je to případ Kopáče, který si definitivně sáhl na život ve věznici v Kuřimi v dubnu 2004?

Do jeho hlavy jsem až tak neviděl. Spíš neunesl, že je na vozíku, a ještě si má odsedět přes patnáct let. Byl odsouzený k jedenadvaceti letům, z nichž šest a půl si za mřížemi odpykal. Ve vězeňské koupelně se v noci oběsil na šňůrce od pyžama, zatímco spoluvězni spali. Nejvyšší ortel tak nad sebou vynesl sám.

Snažil ses kontaktovat i Ludvíka Černého, který byl odsouzen na doživotí a jako jediný zůstává za mřížemi. Jak to dopadlo?

Ano, pokoušel jsem se o to několikrát, ale nikdy se mnou nechtěl mluvit. Zato jsem natočil celou zvláštní reportáž s jeho manželkou Marií Černou hned potom, co u ní dopadli Kajínka. Ukazovala mi dopisy, které si s Černým vyměňovali. Psali si téměř denně. Měla celý fascikl pošty a některé úryvky mi četla: *Milá Maruško... Milý Ludvíku...* Byla to lyrická, zamilovaná psaní. Nevěřila, že by byl schopný chladnokrevně zabíjet. On jí tvrdil, že všechno nastrojil Kopáč.

Černý byl muž dvojí tváře – doma milující a pečující partner, který se o ženu staral i během její nemoci, když bojovala s rakovinou štítné žlázy. Za to mu byla vděčná. Ale v rámci zločinecké skupiny fungoval naprosto opačně: chladný kat, který proslul bezcitným zabíjením zezadu.

Orliční vrazi údajně měli v plánu zavraždit ještě jednoho člověka – policistu jménem Mato, který se s nimi zapletl. Chtěl jim prodat služební průkaz a měl zájem o jejich dům. Vylákali ho do sklepa, kterému cynicky říkali *konzervárna*. Černý měl připravenou pistoli, ale ta mu selhala. Později

si stěžoval: „Já jsem ho chtěl oddělat, ale ono to selhalo.“
Mato odešel živý – a přesto byl asi o půl roku později zabit
v metru ruským mafiánem. Někdy je osud nevyhnutelný.
A kolem téhle party se smrt motala pořád.

*V knize Pravda o Kajínkovi, kterou jste s Jankem
Kroupou napsali, zmiňuješ, že se ti Marie Černá
později před kamerou svěřila, že se Kopáč
sebevraždou pomstil jejímu muži podruhé. Poprvé
tím, že o všech zločinech vypovídal, a podruhé
tím, že už nikdy nebude moct přiznat, že si
obvinění vymyslel. Opravdu věřila, že měla
doma beránka?*

Těžko říct. Já tomu úplně nevěřil, ale zároveň jsem neměl
důvod ji obviňovat nebo kriminalizovat. Bylo mi jí spíš líto.
Manželka vraha, navíc s malým dítětem – oba si ten cejch
ponesou celý život. Necítil jsem k ní zášť. Spíš lítost.

Asi půl roku po odvysílání reportáže se mi ozvala s pros-
bou, jestli bych nenatočil, že ji nespravedlivě vystěhovávají
z bytu. Jenže se ukázalo, že Černý při získání onoho bytu
zfalšoval dokumenty – sehnal si falešná razítka i podklady,
tudíž vystěhování bylo naprosto oprávněné. Tehdy jsem se
Černé zeptal: „A co bych měl natáčet? Ten byt přece Ludvík
získal podvodem.“ To se jí nelíbilo. Byla na mě trochu ne-
příjemná. Dávala najevo, že mi kdysi vyšla vstříc, a když
teď potřebovala ona mě, tak jsem ji odmítl.

Myslíš, že nikdy neprozřela?

Nevím, snažila se začít znovu: přestěhovala se, změnila dí-
těti školu... Ale stejně to úplně nešlo. Když jsem ji hledal

v její rodné vesnici a zeptal se hned u prvního domu, kde bydlí, bez váhání mi to řekli.

Kontaktoval jsem ji znovu v roce 2017, když Černý žádal o podmíněčné propuštění a my jsme to připomínali v reportáži. Tvrdila, že už s ním není v kontaktu, ale bylo zřejmé, že dobře ví, že jsem mu psal do vězení a znovu ho žádal o rozhovor. Dnes už si Černý říká Ludvík Zámečník, nechal se totiž za mřížemi přejmenovat.

Abychom to trochu odlehčili – v souvislosti s orlickými vrahy jsi zažil i jednu nečekaně úsměvnou historku se šťastným koncem. Vyslechl jsi ji v dílně od automechanika na konci roku 2009.

Vyprávěl mi, že si k němu před lety dal opravit auto jeden známý. Šlo o náročnou a drahou opravu, která trvala delší dobu. Mechanik mu volal poprvé: „Hele, auto je hotový, přijď si pro něj.“ Nepřijel. Volal podruhé, potřetí... Nic. Nakonec se naštvál a do telefonu mu začal vyhrožovat: „Hele ty šmejde, jestli si auták neodvezeš a nezaplatíš, někoho na tebe pošlu!“ Večer pak zapnul televizi a tam ve zprávách vidí, jak jeho „milého zákazníka“ vedou v poutech. Nevědomky totiž vyhrožoval jednomu z orlických vrahů.

3. KAPITOLA

Máme zlo v genech?

Jaký je spouštěcí moment, kdy se z člověka stane zabiják?

Základní dělení vrahů je na organizované a neorganizované. Neorganizovaní jsou impulzivní – pod vlivem alkoholu někoho bouchnou a je malér. Nebo se brání a někoho píchnou. Vezmi si manželské zabijačky. Chlap terorizuje manželku. Ona krájí cibuli, otočí se a propíchne ho. Zkrat! Proto policajti vždycky říkají: *Nehádejte se s manželkou, když vaří*. To je zásadní životní moudro! Naštveté ji, otočí se a máte nůž v břiše. Ona toho pak samozřejmě lituje, ale už je pozdě. A organizovaní zločinci už čin promýšlejí. Uvažují nad tím, jak se zbavit těla a důkazů. Jak si udělat alibi...

Jaká je duše vraha?

Každý vrah je jiný, ale vyzníval jsem, že u spousty z nich je jedna věc společná – sebestřednost. *Jsem tu já! Mě to bolí! Já trpím a ostatní jsou jen figurky, rekvizity k uspokojení mých potřeb.* Když už projeví nějakou lítost, pak je to sebelítost. Jsou to sociopati s omezenou schopností empatie.

Třeba pětinasobný vrah Ivan Roubal. Největší stěžovatel ve vězení. Neustále si stěžoval, že jsou porušována jeho lidská práva, že mu nedávají kompresní punčochy proti trombóze, že nemá dostatečně dlouhé vycházky. Podle Ivana Jonáka dokonce chytal na mřížce pomazané cukrem včely, vymačkával z nich jed a dával ho potají do čaje, který pili bachaři. Egoista! Lidi, které zabil, ho nezajímal. Nebo se podívejme do Norska na masového vraha Breivika, který má na svědomí sedmasedmdesát lidí. Hrozil hladovkou, stěžoval si na špatné podmínky – například, že nemá moderní playstation, žádal novou herní konzoli. Neuvěřitelné! Někdy mi docházejí slova. To není drzost. Oni to prostě takhle cítí. Něco jim chybí, jako když někomu chybí noha.

Vzpomínám si na jeden dopis od vraha, který mi psal z vězení. Seděl za to, že s komplicem přepadli poštu a samopalem postřelili úřednici, která na místě vykrvácela, protože kulka zasáhla tepnu. Vyfasoval čtrnáct let. Bral to ale úkorně. Tvrdil: „Na vině jsou všichni ostatní!“

Stěžoval si, že když z místa ujeli, lidé na poště ženě neposkytli dostatečně rychle první pomoc. I sanitka na místo přijela později, než měla výjezdový limit. Navíc nebyla náležitě vybavená. Neměla všechny oživovací přístroje, které mít měla. A kdyby byly správně použity, jak být měly, a všechno proběhlo, jak mělo, nemusel by on, chudák, sedět za vraždu, ale vyfasoval by jenom sedm let za ublížení na zdraví.

Blázinec!

Valdická logika. Tak jsem mu odepsal, že do toho řetězce zapomněl započíst svůj prst na spoušti, který to všechno odstartoval. Už mi neodepsal.

Pamatuju si ještě na jeden příběh vraha. Chorobně se zamiloval do kolegyně, stalkoval ji, a nakonec ji brutálně ubil v pražských Malešicích. Vinil ji z toho, že kvůli ní přišel o práci na letišti, na které mu záleželo. Údajně ho pomluvila. Inspiroval jsem se tím případem a napsal podle něj jeden díl televizního seriálu *Vetřelci a lovci*. Přišlo mi nepochopitelné, když jsem pak dostal od vraha rozhořčený dopis. Psal v něm, jak si vůbec dovoluju ten příběh bez jeho vědomí zveřejnit – a navíc ještě zkresleně. V mém scénáři totiž ve skutečnosti zavražděná dívka nakonec přežila. Odepsal jsem mu, že za ním klidně přijedu do Valdic s kamerou a může mi odvyprávět, jak to skutečně bylo. Odpověděl, že televizi Prima v životě rozhovor neposkytne, protože se tam podle něj vysílá příliš mnoho násilí. Vrah mentoruje o násilí? Ale to je jejich způsob uvažování.

Na rozdíl od minulosti dnes víme, že žádné vnější znaky nám spolehlivě neprozradí, kdo je vrah – zvláště ne na první pohled. Přesto: máš na základě svých zkušeností a intuice pocit, že je pro zabijáky něco typické?

Vraha na první pohled nepoznáš, to jsou opravdu jen řeči. Pamatuju si, jak jsem byl jednou ve Valdicích za kaplanem Alešem Jaluškou. Občas nás do věznice zval, aby vězni takzvaně „nezvlčili“. Někdy jsme tam přijeli s kapelou, a protože i oni měli svou kapelu, zahráli jsme si společně. Jindy kaplan pozval jen mě na besedu. Po jedné bohoslužbě

v kapli jsme se přesunuli do misijní místnosti. Vždycky měl vybraných šest nebo sedm vězňů, o kterých si myslel, že by se mohli polepšit. Vedl je a ověřoval si různými kladnými úkoly jejich změnu. V místnosti jsme seděli jen kaplan, vězni a já. Na zdi visel dřevěný kříž, prožraný od červotoče – vyrobil ho jeden z vězňů. Mělo to zvláštní symboliku. Najednou kaplana zavolali na ředitelství. Než odešel, otočil se k nám a prohodil: „Tak já vás tu chvíli nechám jen s panem redaktorem o samotě, tak ho prosím nerozčtvrtíte a nestáhněte z kůže.“ Abych to odlehčil, povídám: „Já už jsem na znásilnění starej!“ A z rohu místnosti se ozvalo takovým temným hlasem: „Tady ne.“ Lehce mě z toho zamrazilo, protože nikdy nevíš, kdo co má na svědomí, a ani podle žádných znaků se to odhadnout nedá.

Za ta léta máš za sebou řadu setkání s hrdlořezy. Co jen tak nevymažeš z paměti?

Pamatuju si na rozhovor právě s oním pětinasobným vrahem Roubalem. Měl jsem z něj nepříjemný pocit. Na něm bylo nejvíc vidět, že je vrah. Byl to dědek hádavý, záludný... Měl takové pichlavé oči. Když jsem pak odcházel z věznice, nebylo mi z toho vůbec dobře.

Zaujal mě jeden případ. Zhruba před šestnácti lety přesvědčovali rodiče v Itálii soud, že jejich syn obžalovaný z vraždy za čin nenese plnou odpovědnost – prý za to mohou i geny. Odborníci provedli genetické testy a zjistili u něj varianty pěti genů spojených s agresivitou, včetně genu MAOA. Ten kóduje enzym, který v mozku odbourává adrenalin, noradrenalin a dopamin a pomáhá

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Josef Klíma: Tváří v tvář zločinu.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.